

UABDIVULGA

BARCELONA RECERCA I INNOVACIÓ

01/04/2016

Grup de Recerca Arqueologia Agrària de l'Edat Mitjana

El *Grup de Recerca Arqueologia Agrària de l'Edat Mitjana* estudia els assentaments humans medievals, tant rurals com urbans, tenint en compte no tan sols els llocs habitats i el seu registre arqueològic sinó també els espais agraris, les seves formes de gestió social i les seleccions tècniques que impliquen. La recerca s'orienta a l'estudi de la societat d'al-Andalus, de les societats feudals i de les societats que es formen després de les conquestes d'al-Andalus. També es pretén estudiar l'organització de la gestió agrària en les colònies ultramarines. Aquesta mena de recerca permet, a més, contribuir a les estratègies de protecció i valorització del patrimoni paisatgístic.

La línia de recerca del Grup de Recerca Arqueologia Agrària de l'Edat Mitjana ([ARAEM](#)) té una llarga tradició iniciada fa temps a la UAB. L'objecte d'estudi són els espais agraris, els sistemes de conreu, les plantes, la gestió de les collites i la connexió de l'agricultura amb la ramaderia i amb les àrees no cultivades en les societats medievals. Tot i que la història

agrària és un camp amb llarga tradició en el medievalisme, la introducció del tractament arqueològic ha estat poc integrat pels arqueòlegs a Espanya fins fa poc. Es vol posar de manifest la necessitat de donar un espai rellevant als paisatges agraris en l'estudi del que habitualment es denomina poblament rural i també en l'estudi de les xarxes urbanes, la formació de les quals no s'entén sense el seu entorn agrícola, on es desenvolupen espais de conreu i sistemes d'intercanvi específics. Es tracta d'estudiar els assentaments humans no tan sols des del punt de vista del lloc habitat sinó tenint en compte també els espais agraris, les formes de gestió social i les seleccions tècniques que impliquen.

Els objectius d'aquest grup de recerca són intercanviar, coordinar i contrastar estratègies de recerca i resultats que es duen a terme en diferents àmbits historiogràfics, la comparació dels quals pot generar noves perspectives de recerca: la societat andalusina; les societats prefeudals i feudals del nord peninsular; les societats resultat de les conquestes dutes a terme sobre al-Andalus i la gestió colonial que es fa d'espais agraris d'origen andalusí, així com la creació de noves zones de cultiu. També és un objectiu analitzar l'impacte que aquestes experiències de gestió en zones de conquesta van tenir en l'organització de la gestió agrària en les colònies ultramarines.

L'arqueologia agrària de l'edat mitjana ofereix un ventall de mètodes i tècniques que, juntament amb l'anàlisi de la documentació escrita, permeten investigar sobre aquestes qüestions. A més, les connexions amb altres línies de recerca contribueixen a explicar les seleccions tècniques realitzades per diferents societats i en èpoques diverses i les modificacions que han tingut lloc. Així, els estudis que els diferents membres de l'equip duen a terme, també, sobre moneda, arqueologia de l'arquitectura, ceràmica, documentació escrita, processos de conquesta i colonització feudal, són imprescindibles en la concepció dels objectius del grup de recerca. Hom pretén, a més, donar a aquesta recerca una orientació clara cap a la conservació del patrimoni paisatgístic.

La major part dels membres del grup pertanyen a la UAB i al Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana: la investigadora responsable actual del grup ARAEM, Helena Kirchner, professora titular; Fèlix Retamero i Antoni Virgili, professors agregats; Antoni Ferrer i Josep M. Vila, professors associats i documentalistes i arqueòlegs professionals; Albert López Mullor, professor associat i arqueòleg del Servei de Patrimoni de la Diputació de Barcelona; Carolina Batet, professora associada i professora d'ensenyament secundari públic. Jordi Font és professor ordinari de la Facultat de Teologia de Catalunya i vicedirector de l'Institut de Litúrgia de Barcelona, i finalment, Ignacio Díaz Sierra és becari predoctoral (La Caixa).

Projectes vigents

D'acord amb les seves línies de recerca, el grup ARAEM està desenvolupant els següents projectes:

Producciones y espacios agrarios en sociedades ibéricas de la baja Edad Media.

Estudios desde la arqueología histórica (siglos XII-XVI). HAR 2013-42195-P, Ministerio de Economía y Competitividad (IPs: Fèlix Retamero, Helena Kirchner).

L'objectiu d'aquest projecte és identificar, descriure i explicar les pràctiques agràries desenvolupades en diferents societats ibèriques baix medievals a partir de l'estudi de casos situats en diferents contextos espacials i cronològics

Ciutats andalusines i el seu entorn agrari i l'impacte de la conquesta feudal. Els casos de Tortosa i Balaguer(2014/100874), Departament de Cultura (Generalitat de Catalunya)(IP: Helena Kirchner).

L'objectiu d'aquest projecte és l'estudi, mitjançant mètodes arqueològics i l'anàlisi de la documentació escrita, de les formes d'assentament i els espais agraris andalusins a l'entorn de les ciutats andalusines de Tortosa i Balaguer, així com l'impacte que va tenir la conquesta feudal del segle XII.

Selecció de publicacions del grup

KIRCHNER, Helena (ed.). *Por una arqueología agraria: perspectivas de investigación sobre espacios de cultivo en las sociedades medievales hispánicas*. Oxford: BAR International Series, Archeopress, 2010. ISBN 978-1-4073-0553-0.

KIRCHNER, Helena. Gestion de l'eau et espaces irrigués en Al-Andalus. A HARFOUCHE, R.; POUPET, P. (ed.). *Du Mont Liban aux Sierras d'Espagne: sols, eau et sociétés en montagne. Autour du projet franco-libanais CEDRE "Nahr Ibrahim"*. Oxford: Archaeopress, 2015, p.207-219.

KIRCHNER, Helena; VIRGILI, Antoni; ANTOLÍN, Ferran. Un espacio de cultivo urbano en al-Andalus: Madīna Turṭūša (Tortosa) antes de 1148. *Historia Agraria*. 2014, vol. 62, p.11-45.

LÓPEZ MULLOR, Albert. La construcción de un método de intervención en el patrimonio arqueológico edificado. *Arqueología aplicada al estudio e interpretación de edificios históricos. Últimas tendencias metodológicas*. Madrid: Ministerio de Cultura, 2010, p. 65-102.

LÓPEZ MULLOR, Albert. La arqueología medieval en Cataluña, 1980-2010. *Boletín de Arqueología Medieval* (Asociación Española de Arqueología Medieval). 2011, vol. 15, p.: 265-398.

RETAMERO, Fèlix. La sombra alargada de Wittfogel. A MARÍN, Manuela (ed.). *Al-Andalus/España. Historiografías en contraste. Siglos XVII-XXI*. Madrid: Casa de Velázquez, 2009, p. 263-293.

RETAMERO, Fèlix; SCHJELLERUP, Inge; DAVIES, Althea (ed.). *Agricultural and Pastoral Landscapes in Pre-Industrial Society: Choices, Stability and Change*. Oxford and Philadelphia: Oxbow Books, 2016. Earth Series. ISBN 978-1842173596.

VILA, Josep M. Intervenciones arqueológicas en el castillo de Montjuïc. Barcelona. / *Jornadas de Patrimonio Defensivo de época Moderna, Figueres 17-20 d'octubre de 2013*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2014. P. 281-301.

VILA, Josep M. (ed.). *Actes del V Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*. Barcelona, 2015.

VIRGILI, Antoni. *Angli... cum multis aliis alienigenis. Crusade Settlers in Tortosa (Second Half of the Twelfth Century)*. *Journal of Medieval History*. 2009, vol. 35, num. 3, p. 297-312. doi: 10.1016/j.jmedhist.2009.06.002.

Helena Kirchner

Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana

Helena.Kirchner@uab.cat

[View low-bandwidth version](#)